

Mooie voorbeelden uit de bso en de babyopvang: Chapeau Enspijk

Janneke Schilder en Maryse Nijhof-Broek, onderzoeks- en adviesbureau Sardes

Chapeau Kinderopvang won in 2017 de Kinderopvang Award voor beste buitenschoolse opvang en beste keten XS. Wij zijn bij Sardes altijd op zoek naar mooie voorbeelden in de kinderopvang en waren ook nieuwsgierig naar wat nu echt goede buitenschoolse opvang is. Na een leuk telefoongesprek waarin we maar even kort door de bocht vroegen of we mochten observeren, waren we van harte welkom bij Chapeau Kinderopvang locatie Enspijk.

Hier delen we (uiteraard met goedkeuring van de locatie) waar in onze visie de krachten liggen van deze locatie. Het eerste deel van de observatie brachten wij door met de bso, het tweede deel bij de babyopvang. Aan de hand van de zes interactievaardigheden beschrijven we een aantal situaties in de bso en in de babyopvang.

Wat ons direct opvalt bij de locatie in Enspijk is dat alle deuren openstaan en dat de centrale hal een gezellig middelpunt van bedrijvigheid is. Pedagogisch medewerkers zijn er bezig in de keuken en kinderen van de bso zijn zich aan het opmaken aan een tafel of aan het spelen in een verkleedhoek. Ze zijn zich aan het voorbereiden, omdat ze straks een nummer gaan opnemen met elkaar in een echte studio onder begeleiding van een muzikant. Ondanks de gezellige bedrijvigheid heerst er in iedere ruimte een rustige sfeer waarin kinderen geconcentreerd aan het spelen zijn. De kinderen zijn op hun spel gericht en blijven dat ook, zelfs als een pm'er even wegloopt naar de keuken of als wij binnenlopen om te kijken. Ook de kinderen van de bso lijken zich goed te vermaken. Er

wordt aangegeven dat oudere kinderen hun vrijheid wordt gegeven. Kinderen kunnen zich op verschillende plekken, bijvoorbeeld in de tuin, even terugtrekken. Er is zicht op de kinderen en ze krijgen tegelijkertijd de ruimte om hun eigen gang te gaan.

Sensitieve responsiviteit

De pm'ers blijven dicht bij de kinderen en nemen vaak plaats op ooghoogte. Een voorbeeld hiervan is tijdens het zingen in de studio waarbij de pm'ers op de grond plaatsnemen en veel oogcontact en fysiek contact met de kinderen hebben. De kinderen weten de pm'ers duidelijk te vinden, want ze zijn actief aanwezig en betrokken zonder te sturend te zijn.

De pm'ers nemen de kinderen serieus. Wanneer twee kinderen aangeven dat zij niet aan de beurt kwamen bij het trampoline springen mogen zij dit alsnog doen tijdens de instructie over het volgende gedeelte. Dit heeft wel tot gevolg dat de overige kinderen zich hierdoor laten afleiden tijdens de instructie. De twee springende kinderen merken dit en lijken zachter te gaan springen. Dit laat zien dat kinderen zich bewust lijken te zijn van hun invloed op de groep.

Bij het verschoonmoment in de babygroep vertelt de pm'er aan het kindje wat ze gaan doen en wat ze aan het doen is. "Zo, we gaan jou even verschonen. Eerst je broek uit, oeps waar is je voet nu?" Dit zorgt voor een veilige sfeer en een waardevol moment van interactie tussen baby en pm'er.

Hetzelfde gebeurt wanneer de pm'ers de baby's te drinken geven.

Wanneer een ouder haar kind op komt halen bij de babygroep valt op dat de pm'ers rustig en op vertrouwde toon met de ouder spreken. De ouder wordt duidelijk geïnformeerd over hoe het is gegaan en er worden ideeën samen met de ouder uitgewisseld om de baby een meer geborgen gevoel te geven op de groep: "Is het een idee als je volgende keer een doekje of knuffel meegeeft met de eigen geur eraan?"

Respect voor de autonomie

De bso-kinderen spelen buiten in een grote tuin met verschillende speelmaterialen. Kinderen worden gestimuleerd om zelf op ontdekkingstocht te gaan. Pm'ers letten hierbij goed op de veiligheid van de kinderen maar laten ze wel zelf hun grenzen opzoeken. Bijvoorbeeld wanneer kinderen van een plateau springen op de trampoline kijken pm'ers goed, maar ze grijpen pas in wanneer zij kinderen zien twijfelen. Ze vragen: "Durf je dit of liever niet?" Zo stimuleren ze kinderen om zelf te kiezen zonder een kind iets op te dringen of af te raden. De pm'er moedigt goede ideeën aan wanneer een kind zegt: "Zullen we om de beurt springen, want anders raken we elkaar". De pm'er reageert met: "wat een goed idee, wat goed dat je dat opmerkt".

Structureren en grenzen stellen

De kinderen hebben gespeeld in de tuin van de muzikant waar zij een cd opnemen. Straks gaan ze weer de muziekstudio in. Ze worden bij elkaar geroepen. "We gaan zo oefenen met het liedje. Dat doen we daar binnen bij die meneer. Kunnen we iets afspreken? Als die meneer aan het praten is, dan zijn wij stil met elkaar. Kunnen we een teken afspreken? Wat doen jullie op school?" De kinderen steken een hand op. "Dan spreken we dat af!"

Nu is het duidelijk wat er van de kinderen wordt verwacht als ze straks binnen zijn.

Ontwikkelingsstimulering

In een aparte ruimte trommelen de kinderen en pm'ers allemaal op een cajón (soort houten krukje met twee gaten aan de achterkant). De kinderen weten direct wat ze er mee kunnen doen. Ze zitten al voorover gebogen te trommelen, voordat muzikant Roelof het heeft uitgelegd. De kinderen zijn natuurlijke muzikanten. Hoe harder hoe beter. De pm'er vraagt of ze weten of de gaten voor of achter moeten. Iedereen heeft nu de cajóns met de gaten naar achter. Na heel hard getrommel, vraagt de pm'er of ze ook heel zacht kunnen trommelen met de vingers. En of het bovenin een ander geluid maakt dan beneden. Daarna begint het oefenen met de muzikant.

Ze gaan op de maat leren trommelen. Tot vier. 1, 2, 3, 4. Dat gaat gelijk goed. Daarna wordt het lastiger met een halve tel: 1, 2^e, 3, 4. Na even oefenen, kan ook iedereen dit. Daarna komt een nog grotere uitdaging. Wie wilt mag even alleen trommelen. De pm'ers en de muzikant zijn in staat om in een veilige sfeer de kinderen uit te dagen een stapje verder te gaan. Eerst durft bijna niemand, maar door wat aanmoediging hebben veel kinderen het geprobeerd. Ook was duidelijk dat de pm'ers gericht bepaalde kinderen aanmoedigden en goed observeerden welke kinderen er wel voor open stonden.

Trommelen draagt (naast dat het geweldig leuk is en je er je energie bij kwijt kunt!) bij aan de cognitieve ontwikkeling van kinderen. Het oefenen van ritme draagt onder meer bij aan de ontwikkeling van getalbegrip. Gelijktijdig leren bewegen of handelen (zoals bij het klappen of slaan op het ritme van de muziek) is een handeling die kinderen nodig hebben voor het tellen. Het opzeggen van telwoorden moet namelijk ook gelijktijdig verlopen met het aanwijzen of verschuiven van de te tellen objecten.

Ook op de babygroep worden de baby's op hun eigen niveau gestimuleerd om op ontdekkingstocht te gaan. De overzichtelijke ruimte draagt daar aan bij. De inrichting stimuleert autonomie, de kinderen hebben aangrijpingspunten om zelfstandig te oefenen met optrekken en lopen door de lage kastjes en tafeltjes en bank. Ook is er een uitschuifbare trap zodat de oudere baby's zelf op de commode kunnen klimmen voor het verschoningsmoment. Er ligt een matras op de grond waar kinderen zelf op kunnen klimmen en de hoeken geven een geborgen gevoel in de open ruimte.

Er wordt goed gekeken naar de signalen en reacties van baby's. Bijvoorbeeld wanneer een baby verdwaasd om zich heen kijkt in het midden van de ruimte: "Dat is gek he, wat zie je allemaal? Hé ga je in de tent? Ga je daar in kijken? Of vind je dat nog een beetje gek?" De kruipende baby verkent de ruimte. Hij wil op het matras klimmen. "Ga je er op klimmen?" Er ligt voldoende speelgoed binnen bereik van de baby's, maar wel ver genoeg van elkaar waardoor zij gestimuleerd worden om erheen te bewegen. "Wil jij ook een bal?" De baby's kijken allebei gebiologeerd naar de spannende bal met puntjes. "Kom maar deze kant op, kom maar".

Praten en uitleggen

De bso-kinderen zingen een lied van Kinderen voor Kinderen (dat nog maanden in ons hoofd heeft gezeten – dit is ookidooo) in de studio onder begeleiding van de muzikant. Wanneer het voor sommige kinderen lastig is om mee te zingen omdat zij niet goed kunnen lezen, verliezen zij hun aandacht. De pm'er reageert geduldig en zegt: "Ook als je niet kunt lezen kun je meezingen, dan moet je heel goed luisteren" en de pm'er wijst naar haar oren. Ze maakt oogcontact en zingt samen met de kinderen. De kinderen worden op positieve wijze weer bij het spel betrokken.

Ook op de babygroep wordt er steeds gecommuniceerd met de baby's en uitgelegd wat er gaat gebeuren. De pm'er geeft de baby de fles. Zij neemt eerst op een kleine afstand van de baby plaats op de grond en vraagt aan de baby of hij komt voor de fles. Zij strekt haar armen uitnodigend uit naar de baby. De baby wordt hierdoor gestimuleerd om naar de pm'er toe te komen kruipen. Wanneer hij dit doet wordt hij positief aangemoedigd. Vervolgens legt ze uit wat ze gaan doen: "We doen een slab om. Gaan we de fles drinken? Mooie paarse slab, zeg. Zullen wij hier gaan zitten? 1, 2, 3." Ze neemt hem op schoot en ze zitten rustig op het matras de fles te drinken.

Begeleiden van interacties

Ondanks dat de bso-groep een samengestelde groep is vanwege het vakantieprogramma lijken de kinderen op hun gemak bij elkaar en elkaar goed te kennen. Onderlinge vriendschappen worden gestimuleerd, o.a. door een tweedaags kamp dat ieder jaar wordt georganiseerd voor alle bso-kinderen.

Kinderen houden rekening met elkaar. Dit is ook iets wat de pm'ers stimuleren. Bijvoorbeeld bij het zingen wordt gevraagd aan de oudere kinderen of zij achter de kleine kinderen willen gaan staan. "Zo helpen jullie hun om ook mee te zingen want zij vinden het best spannend".